

EERZUCHT

Herbert Oelschlägel

Apollolaan, V-vrouwen zoals Miep Oranje,
diamanten, parels, goud.

*Monument
Apollolaan
Amsterdam
Foto: Nelleke
Nieuwboer*

Nelleke Nieuwboer

Cover: Aquarel 'Poort van de dood', met op de kleding van de mensen de laatste gedachten en vragen die ze met zich meedragen. Gemaakt door Nelleke Nieuwboer, ver voor ze het verhaal van dit boek kende. Tijdens het schilderen kwam steeds de gedachte: "Wij zijn niet voor niets gestorven."

Copyright 2020 Nelleke Nieuwboer

ISBN 9789083083926

NUR 689

Eerste oplage van 1000 stuks gedrukt bij Pumbo

De uitgever, schrijfster heeft getracht alle rechthebbenden op copyright van fotomateriaal te achterhalen (infomateriaal van 70 jaar vrij). Zij die, desondanks, menen aanspraak te kunnen maken op deze rechten, verzoeken we contact met Nelleke Nieuwboer op te nemen.

Alle rechten voorbehouden. Graag niets gebruiken of uit de context halen zonder overleg.

Boekbestellingen en *Reacties*, graag met respect voor mij als menselijk wezen, naar nieuwboernelleke@gmail.com

Info zie www.nellekenieuwboer.nl

Dankwoord

Dit boek is door een vrouw geschreven.

Zonder steun van een partner.

Zonder steun van familie.

Met dank voor de hulp bij de vormgeving van mijn zoon!

Met minimale uitwisseling met andere onderzoekers en schrijvers. (o.a. Richard Hoving AD Amersfoort)

Dit gezegd hebbende:

Ik ben hier geheel alleen verantwoordelijk voor. (*Juist omdat ik niet in een piramidaal systeem werk.*)

Ook voor de eventuele fouten, misvattingen, gebreken.

Ik heb mijn best gedaan alle bronnen te vermelden, en ik heb zoveel mogelijk primaire bronnen gebruikt.

Speciale dank aan:

Het onzichtbare collectief waar ik me door gedragen voel.

De moderne techniek, zoals de spellingscontrole, en moderne druk-mogelijkheden.

De muziek van vrije jongens en meisjes zoals: Emerson Lake & Palmer, Jethro Tull, The Beatles, Magna Carta, Kate & Ann McGarrigle, Bob Marley, Paul Simon, Schubert, Schumann, Brahms, Shakespeare, etc (en de minder vrije geniën zoals J.S. Bach, H. Purcell, Händel, etc etc)

Inhoudsopgave

Introductie

Hoofdstuk 1

1. Wie was deze Herbert Oelschlägel?
2. Een nieuw archief.
3. Oelschlägel en profil

Hoofdstuk 2

1. Oelschlägel als Sachbearbeiter deel 1
2. Oelschlägel als General Sekretär deel 1
3. Oelschlägel als Sachbearbeiter deel 2
4. Oelschlägel als General Sekretär deel 2
5. Achtergronden V-vrouw Miep Oranje

Intermezzo

Hoofdstuk 3

1. Oelschlägel als extremist: De Silbertanne moorden.
2. Oelschlägel als Sachbearbeiter deel 3
3. Oelschlägel als General Sekretär deel 3

Tenslotte

Verantwoording

Informatie, naslagwerk, vertaling en oproep.

Introductie 21 oktober 2020

Apollolaan:

Over een paar dagen is het 76 jaar geleden dat de Nazi Oelschlägel op de Beethovenlaan te Amsterdam werd neergeschoten. Als represaille zijn er 29 willekeurige gevangenen geëxecuteerd. Op de Apollolaan staat een monument ter herdenking. Het wordt jaarlijks druk bezocht. De meeste mensen weten wel van de represailles, maar ze weten niets van het verhaal erachter. Er zijn enkele verhalen en getuigenissen over de aanslag op Oelschlägel, maar er is vrijwel niets van of over hem zelf.

De afgelopen jaren heb ik onderzoek gedaan naar deze SD'er Oelschlägel. Ik probeerde te begrijpen hoe hij, onder andere, jonge meisjes tot V-vrouwen maakte, informanten. Daarover volgt onder het kopje 'Sachbearbeiter' straks meer. Langzaam ontdekte ik dat hij daarnaast nog aan een andere, grote, organisatie bijdragen leverde. Hij was deel van de wereld van goud, parels, diamanten. Mijn verhaal voegt een concreet, persoonlijk archief en netwerk toe aan de andere verhalen. In dat archief verzucht iemand 'Was Oelschlägel maar niet zo eerezuchtig geweest'. Dat raakte me.

Al heel jong raakte ik doordrongen van de ernst van oorlog en de vele vragen die oorlog met zich meebracht.

In mijn jeugd, ik ben van 1961, werden er over de Tweede Wereldoorlog familie verhalen van verzet en moed gedeeld. Mijn vader vertelde hoe hij weigerde voor de Duitsers te werken en gevlucht was vanuit Duitsland, voor de Arbeitseinsatz. Hij schreef radioberichten in piepkleine lettertjes op papiersnippers en smokkelde die berichten, via kleine luciferdoosjes, naar mensen zonder radio. De broer van mijn oma verborg Joodse onderduikers, in Zeist. Een neef van mijn opa van moeders kant is geridderd voor zijn verzetswerk. Iets later hoorde ik een verhaal van mijn familie van Bunschoten. Goering had in WWII een botter besteld (ik weet niet precies waar) De bouwers hebben de bouw zo vertraagd, dat hij hem nooit gekregen heeft. Het schip had, na de oorlog, zoveel problemen dat het tot kortgeleden meerdere keren terugkwam op onze oude Nieuwboerfamiliewerf voor restauratie. (Op Goering's bestellingen en industriële plannen kom ik nog terug.)

Ik las rond mijn twaalfde jaar het dagboek van Anne Frank en begreep onmiddellijk dat het om hele grote vragen ging over de donkere kanten van de mens.

Die donkere kanten heb ik altijd gevoeld, maar ik wist niet dat er in mijn grote familie, naast verzet, ook verraad had gespeeld. Ik kwam daar bij toeval achter toen ik verhuisde naar de woonplaats waar ik nu woon. Dit boek gaat over die donkere kanten.

Het lijkt me belangrijk om aan te geven dat de families, die genoemd worden, zoals Nieuwboer, via mijn achternaam, en Oranje, via het verhaal, hier zelf verder

niets mee te maken hebben. Mijn moeder, bijvoorbeeld, had 78 neven en nichten. Een hele grote familie. Als ik over 'haar nicht Miep' schrijf dan weet ik dat zij deze nicht nauwelijks kende. Ze was jonger en ze woonde in een andere plaats.

Het verhaal houdt mij persoonlijk juist zo bezig vanwege de eenzaamheid erachter: Het overgeleverd raken van meerdere jonge, waarschijnlijk, kwetsbare vrouwen, aan een systeem.

Maar tegelijkertijd mag die leeftijd en kwetsbaarheid geen reden zijn om niet kritisch te onderzoeken wat er gebeurd is. Dit boek is gebaseerd op zeer intensief onderzoek in archieven en boeken. Op dat gebied heb ik me ook gespiegeld aan andere onderzoekers.

*En natuurlijk is de achternaam van één van de v-vrouwen, 'Miep Oranje' opmerkelijk. Die naam zal bij menig lezer of onderzoeker vragen oproepen. Ook bij mij, een nazaat van moeders' kant. Waarom heette mijn moeder, en haar nicht Miep, van hun achternaam Oranje? Halverwege dit document, onder het kopje **'5. Achtergronden V-vrouw Miep Oranje'** zal ik daar een (mogelijk) antwoord op geven.*

De openbare beeldvorming rond deze V-vrouw gaat richting 'de ergste verraadster van Nederland'. Ik vond het wel schokkend om daar familie van te zijn. Maar de bewijzen ervoor vond ik, en vele onderzoekers met mij, toch niet eenduidig. Dan loop je op een bepaald moment

gewoon vast. Ik heb het jaren laten liggen. Totdat ik, door toeval, meer over de SD'er tegenkwam die haar zaak behandeld had. (Sachbearbeiter) Wat weten we eigenlijk van degenen die de V-vrouwen verhoorden? Ze zijn meestal geen bekende topcriminelen. Ze bevinden zich in het midden van het piramidale systeem dat in oorlogstijd gevormd wordt. De hiërarchie verbergt ze. Door een nieuw archief begon ik me steeds meer te interesseren voor de man die ik regelmatig de 'kwelgeest' ben gaan noemen van de nicht van mijn moeder. Iemand die zijn werk onzichtbaar deed. Ik vond dat zijn rol en functie, maar vooral zijn netwerk, op de één of andere manier achter een systeem verscholen bleef. Het systeem 'oorlog'. Ik hoop iets bij te dragen door de constructie van het hele systeem te belichten. Inclusief de financiële aspecten ervan.

Misschien heeft u de afgelopen tijd veel over de financieringskwesaties rond WWII gehoord en gelezen. Publicaties over goud, diamanten en dergelijke. Op het moment, dat ik dit voorwoord schrijf, hoor ik op de achtergrond dat History Channel een programma uitzendt over het goud van de Nazi's. Een serie uitzendingen met speciale aandacht voor de financiering van WWII. Ik zag al enkele jaren een kleine stroom van publicaties met vergelijkbare onderwerpen. Eerst in het kader van roofkunst en roofdiamanten, later in het kader van bovenstaand thema.

Ik vind het interessant hoe informatie samenkomt. De Zwitserse psycholoog Carl Jung zou dit 'synchroniciteit' noemen. Ik heb dit fenomeen jarenlang in mijn eigen leven bestudeerd. Ik nam waar dat het bij mij vooral optreedt als ik toe ben aan een zogenaamde 'bewustzijnssprong'. Opeens beginnen losse puzzelstukjes uit allerlei hoeken en gaten samen te komen, en in elkaar te passen. Dat gebeurt nu wereldwijd op het gebied van financiering van oorlog.

Ik vond het schokkend om enkele concrete feiten en bewijzen van de financiering van WWII te vinden en ze in mijn handen te houden. Bonnen en facturen, gekoppeld aan dezelfde 'kwelgeest' die V-vrouwen inzette voor zogenaamde 'provocaties'. Ik kreeg een heel ander beeld van het niveau waarop hij werkte, als deel van de oorlogsmachine.

Misschien is ons bewustzijn nu ook rijp voor een sprong. We brengen al vanuit hele verschillende hoeken van de maatschappij puzzelstukken samen om dit onderwerp goed te belichten. Mogelijk helpt u, lezer, mee om deze sprong te maken!

De schade aan de Joodse gemeenschap is in financieel, fysiek én in geestelijk opzicht, ongekend zwaar geweest.

In dit boek gaat het iets meer over het verzet. Maar het hangt natuurlijk allemaal met elkaar samen.

Naar aanleiding van research naar de SD'er Oelschlägel kwamen vragen naar boven zoals:

Wat is het verschil tussen passie en eerezucht? Wanneer slaat iemands' passie om naar eerezucht? En wat als je eerezucht een enorme 'boost' krijgt door de kracht van een oorlogsindustrie op volle toeren?

En tenslotte:

Was V-vrouw Miep Oranje, ook gegrepen door eerezucht, of was ze alleen een kat in het nauw, of...

WIJ HERDENKEN

Toen de bewoners van de Beethovenbuurt vandaag een jaar geleden naar hun werk gingen, vonden zij in de vroege ochtend op de hoek van de Apollolaan en de Beethovenstraat twee rokende villa's en tegen de schuilkelder een stapel van negen-en-twintig doden. Amsterdam had voor het eerst met de gruwelijkste misdaad van de Nazi-bezetting kennis gemaakt: de openbare terechtstelling. De bewoners van deze omgeving hadden een bange nacht achter de rug. De avond tevoren was hier het lijk van Oelschlägel, den gevaarlijksten vijand van de verzetsbeweging gevonden. In hun razernij hebben de Nazi-terroristen 's nachts negen-en-twintig illegale strijders uit de gevangenis gehaald en de niets vermoedende slachtoffers voor de schuilkelder neergeschoten. Twee villa's in de omgeving werden met handgranaten in brand gegooid, in de aangrenzende huizenblokken werden alle mannen van hun bed gelicht en met onbekende bestemming weggevoerd. Amsterdam had met de vuist van Himmler kennis gemaakt. Maar nog diezelfde dag liepen duizenden langs deze schuilkelder en keken met droefheid en ontzetting, maar ook vol haat en opstandigheid naar de met bloed bevlekte herfstbladeren. Een stille maar dreigende gelofte hing op deze zonnige dag over de bloedplaats: verzet tot het bittere einde.

"WIJ HERDENKEN". "De waarheid". Amsterdam, 1945/10/24

<http://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010851173:mpeg21:p00>

*Een jaar na de aanslag op de Beethovenlaan en de
represailles op de Apollolaan.*

Hoofdstuk I

1. Wie was deze Herbert Oelschlägel?

"Advertentie". "Deutsche Zeitung in den Niederlanden".

Amsterdam, 1944/10/24 00:00:00, p. 4. Geraadpleegd op Delpher op 01-12-2020,
<http://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:011120873:mpeg21:p004Op>

De taal van deze advertentie is, zoals je het in oorlogen vaak hoort, heftig en gezwollen. Het gaat over onzelfzuchtige plicht en beloningen voor bewezen trouw.

Wanneer we alleen al kijken naar de represailles, die volgden op de dood van deze man, dan zien we dat oorlog weinig heldhaftig is, zoals hier gesuggereerd wordt, maar vooral ongekend wreed.

En zodra je meer over Oelschlägel, maar ook over Willy Lages, (de man die de advertentie namens de SD geplaatst heeft) te weten komt, worden die woorden helemaal ondragelijk. Lages was de man die in Amsterdam de 'Jüdische Auswanderung' leidde. De gestage stroom Joden die, met onteigening van hun bezit, via Amsterdam naar concentratiekampen werden afgevoerd.

Dit is allemaal deel van een systeem geweest, waar natuurlijk al heel veel over geschreven is.

Ik zie 'vogelpoten' op de advertentie: Die waren voor mij geheel nieuw.

Ik zag dezelfde 'vogelpoot' op het jasje van Reinhard Heydrich. (*zie foto wikipedia*)

Hij was de ontwerper van de SD. De SD was de inlichtingendienst van de Nazi's.

Heidrich was een Oostenrijker waarover recent een documentaire verscheen, die veel emoties opriep. Hard als een steen. Of ook: met een hart van steen. Dit verhaal zal ook over harde stenen gaan, diamanten. Maar ze zijn in mijn verhaal meer dan slechts objecten waar een geldbedrag tegenover staat. De kern van dit verhaal zal ondersteund worden door facturen en bonnetjes uit een archief over deze harde stenen, maar toch gaat het uiteindelijk niet over pure feiten. Het gaat veel meer over de vraag naar kwaliteit, intentie.

Wat is het verschil tussen passie en eerezucht?

Misschien begon Herbert Oelschlägel met een vorm van idealisme en daadkracht, te zien aan zijn tekeningen hiernaast, omdat hij oprecht meende dat het opkomende communisme onrust veroorzaakte in Duitsland. Dat het een groot gevaar was. En natuurlijk heeft de geschiedenis hem, met terugwerkende kracht, daar op een bepaalde manier gelijk in gegeven. Maar we weten nu wat de gevolgen waren van datgene waar hij zelf in geloofde en waar hij zich 'rücksichtslos' aan wijdde.

Ik vond twee tekeningen in een krant op *Delpher* van de *KB Den Haag*. Eén over de 'communistenrellen' in Berlijn van ruim voor de oorlog. En een andere met een verkeerswaarschuwing. Daar staat de naam van Oelschlägel onder. Aan de woeste bovenste tekening zie je boosheid over die rellen. Hij was 21 jaar oud toen hij dit tekende. (zie vlg. pagina)

Deze originele tekening van **Oehlschlägel** toont duidelijk aan, hoe hevig de strijd tegen de communisten is geweest te Berlijn—Neukölln.

Automobilisten, weest voorzichtig bij overwegen! Een pakkende tekening van **Oehlschlägel**, ter waarschuwing aan onvoorzichtige automobilisten, die niet letten op de aanwijzingsborden.

Uit Delpher, (Het Centrum 06-05-1929 en 12-07-1927)

Oelschlägel werd later handelscorrespondent. Hij kwam in Den Haag wonen en schreef voor diverse kranten en organisaties. Hij was betrokken bij diamanten, goud en zilver, vanaf de dertiger jaren.

Hij was 34 jaar oud toen hij, naast andere activiteiten die ik later zal bespreken, in Aussenstelle Amsterdam, onder Willy Lages kwam te werken. Volgens alle bronnen die ik heb geraadpleegd werd hij 'rechtstreeks vanuit de top te Berlijn', binnen de SD te Amsterdam geplaatst. (eind 1942 of begin 1943) De plaatsing van 'een externe man' was, volgens diverse bronnen, vanwege een tekort aan daadkracht daar. Met Oelschlägels' plaatsing en werk als 'communistenjager' kreeg hij een speciale plaats binnen de SD Amsterdam. Willy Lages en hij hebben elkaar, zoals ik op meerdere plaatsen las, niet erg gemogen. Maar ze dienden hetzelfde systeem, waardoor Lages de hiervoor besproken tekst op de advertentie zet.

SS'er Obersturmführer Harster was zeer tevreden over eerdere activiteiten van Oelschlägel. Hij heeft invloed op deze aanstelling gehad.

Wanneer Oelschlägel officieel in Amsterdam actief wordt, blijkt al spoedig dat hij weinig onderscheid maakt tussen verschillende verzetsgroepen en hun intenties. Uit de jacht op het gehele verzet valt op te maken dat, in zijn ogen, het hele Nederlandse verzet communistisch was.

Ik sta hier speciaal bij stil, omdat we daaraan exact zien hoe er een langzame verschuiving van een (negatieve) vorm van idealisme plaatsvindt naar fanatisme. Het wordt gekenmerkt door generalisatie. Hij is niet langer

een communistenjager. Hij jaagt op iedereen van het verzet.

Hij bracht het hele verzet dan ook enorme klappen toe, samen met collega SD'ers zoals Wehnen, Viebahn, Viemann, Rühl, Silberbauer etc. Ook Anne Frank is door de laatste, Silberbauer, opgepakt. Otto Frank heeft nooit de nadruk op deze man gelegd, omdat hij hem zag als een onderdeel van de oorlogsmachine. Dat begrijp ik. Ik wil ook nadrukkelijk niet in de beschuldiging van één man blijven steken. Gezien het gevoelige feit van een V-vrouw in onze familie, loop ik het gevaar dat ik schuld ga verschuiven en doorschuiven. Maar tijdens mijn research begon ik het belang te zien van meer zicht op dit soort personen. Mijn zorg betreft vooral datgene wat ik 'het midden van de piramide noem'. Het gebied waar mensen zich in en achter een organisatiesysteem kunnen verschuilen. Terwijl in mijn ogen de V-vrouwen aan de basis heel duidelijk zichtbaar waren, en het ook zwaar te verduren kregen na de oorlog. De behoefte aan wederopbouw en een diepe, naoorlogse vredeswens heeft ervoor gezorgd dat we relatief weinig gezien hebben van datgene wat er in de hiërarchie van de oorlog gebeurt. Hoe in datgene wat ik 'het midden van de piramide' noem, mensen zich verborgen. En hoe dit nog steeds gebeurt. *(Toeslagenaffaire in NL)* In het intermezzo ga ik hier diep op in.

Tijdens WWII was het ook voor verzetsmensen heel moeilijk om in de ingewikkelde en uitgebreide

organisatiestructuren van de nazi's de verantwoordelijke personen in 'het midden' te ontdekken. De overkill aan structuur schiep een waas voor de buitenwereld.

Het verzet heeft pas eind 1944 ontdekt dat Oelschlägel een spil was bij het oprollen van talloze verzetsorganisaties in de jaren 1943 en 1944. Ze waarschuwden elkaar wel al eerder voor hem als ondervrager, maar hij wist zich verder te verbergen. Hij hield veel van zijn informatie lange tijd voor zich. Hij bleef onzichtbaar en zal anderen hebben opgelegd om niet over hem te spreken.

Er was een competitie gaande tussen de talloze figuren in velerlei rangen en standen van de SS, SD, Sipo, Gestapo. Het ging om lintjes, medailles, speldjes. Vaak zie je datgene, wat Carl Jung ook wel 'regressie' noemt, bij mensen die heel snel omhoogklimmen. Mensen die uiterlijk op een hoog niveau functioneren krijgen vaak ook kinderlijke trekjes. Een deel van hun persoonlijkheid kan niet mee op de snelweg waarop ze voortrazen en wordt vatbaar voor (in wezen) hele kinderlijke beloningen zoals speldjes en medailles.

Oelschlägel was zeer trots op het ijzeren kruis met zwaarden dat op de rouwadvertentie genoemd wordt. Iedereen bij de SD Amsterdam wist ervan. Het zette hem ook apart. Hij gebruikte die aparte positie om onzichtbaar te blijven voor de buitenwereld, maar intern eigen ruimte te creëren. Het dagelijkse team interesseerde hem niet.

(zie latere getuigenissen) Zijn eerezucht had zich op De Berlijnse Top gericht.

Oelschlägel had een voordeel op collega's, samen met enkele andere Nederlandse collega's zoals zijn meerdere SSer Harster. Hij verstond en sprak Nederlands.

Ik heb nu wat aspecten van Oelschlägel beschreven. Eigenlijk geen hele bijzondere aspecten. Ik vond het tot nu toe niet voldoende om extra aandacht aan hem te besteden, behalve dat het thema 'verschuilen' me raakte.

Tot ik recent 'toevallig' een hele nieuwe bron van informatie over hem tegenkwam. Een archief. Eentje dat, om specifieke redenen, niet vernietigd is. Het is deel van een groot Nederlands kunstarchief.

2. Een nieuw archief.

Kortgeleden werd ik gevraagd een bronzen beeldje te ontwerpen voor een regionaal ziekenhuis, ter ere van 25 jaar vrijwilligerswerk. Ik vond het een mooie opdracht voor een goed doel. Mensen die, naast of na hun baan, 25 jaar vrijwillig in ziekenhuizen helpen, verdienen iets moois. Al vele jaren kom ik graag bij het bedrijf van van V.. Een bedrijf dat inmiddels diverse andere bedrijven onder haar dak heeft.

Hier toont zich een bijzondere synchroniciteit: Met al mijn twijfels over medailles en lintjes kom ik juist daar, bij dit bedrijf dat gespecialiseerd is in voorwerpen om te geven herdenken. Medailles en lintjes spelen daar een grote

rol bij. Terwijl ik werk aan een gedenkbeeldje, besef ik dat het natuurlijk niet om gedenktekens, lintjes en medailles op zich gaat. Maar meer om de vraag: Zijn ze vanuit (nietsontziende) eerzucht verworven, of uit iets moois?

Onder het dak van de firma van V. bevindt zich ook een deel van een bedrijf, dat van Kempen en Begeer heet. Ik zie dat er een aparte tak is die zich vooral met zilver en bestek bezighoudt, met eigen website. Ik ben in contact, vanwege mijn beeldje, met de afdeling brons-gieten. We hebben zorgvuldig een mooi traject afgelegd om de opdracht voor het ziekenhuis te vervullen.

Ik doe altijd wat onderzoek voor een ontwerp. Voordat ik begin zoek ik op internet naar andere kleine beeldjes. Zo kom ik op het **archief** van deze firma van Kempen en Begeer terecht, daar waar veel interessante ontwerpen van kunstenaars te vinden zijn. Het bedrijf bestaat al heel erg lang, en heeft het predicaat Koninklijk gekregen.

Ik ontdek, en passant, dat het vroegere van Kempen en Begeer ook deel is geweest van een grote internationale organisatie op het gebied van diamanten, parels, goud, edelsmeden, horlogerie en aanverwante artikelen. Dat interesseert me eerlijk gezegd niet zo, omdat ik iets van brons laat maken, dus ik blader snel door de index. Dan zie ik opeens de naam van een internationale organisatie langskomen. Die heet B.I.B.O.A., een naam die me opvalt omdat ik de stad Bilbao ken, en de twee op elkaar lijken. Maar hier staan de letters in het Frans voor een organisatie die *'Bureau International des Associations de Fabricants, Grossistes et Détaillants de Bijouterie, Orfèvre et Argenterie'* heet.

Of in het Duits: *‘Internationale Föderation von Industrie, Handwerk und Handel des Diamant, Perlen und EdelsteinFachen, des Edelmetall, Juwelen und Uhrgewerbe’.*

In het Nederlands wordt het: *Internationaal bureau/federatie van samenwerkende fabrikanten, groothandelaren en detailhandelaren van sieraden, goud en zilver.*

Ik zoek even op internet naar deze organisatie BIBOA en ontdek dat er werkelijk niets, maar dan ook niets, over te vinden is. Terwijl de organisatie ruim voor de oorlog grote internationale beurzen heeft georganiseerd. Het geeft me een machteloos gevoel, alsof de geschiedenis te snel van internet verdwijnt. Maar er bestaat een fysiek archief.

Vervolgens zie ik in de index de notulen van BIBOA genoemd. Er is zelfs een apart onderdeel in het archief met notulen, waarop de naam van de Secretaris-Generaal staat genoemd. Op dat moment zie ik de naam **Herbert Oelschlägel** staan.

Dat geeft me een schok. Is het dezelfde man als degene waar ik al een poosje onderzoek naar doe? Ik herinner me dat ik ergens las dat hij voor de oorlog ‘iets in de wereld van bijoutherie’ in Den Haag heeft gedaan.

Dan valt mij het woordje Generaal op, dat in het Duits algemeen of overkoepelend betekent. Zo in het Nederlands komt het als een militaire functie over. Typisch taalverwarring en toch houdt het me bezig: Waarom noemt hij zich niet gewoon ‘Sekretär’? Hoe groot is die organisatie BIBOA dan? Het lijkt me wat

overdreven. Ik zal daar later, in het archief, een simpel en duidelijk antwoord op vinden.

Vervolgens zie ik de jaartallen van de notulen die onder zijn naam geregistreerd staan. Het betreft 1941-1946. Dat veroorzaakt bij mij een nog grotere schok dan de eerste.

Ik ben diverse malen bij de herdenkingen op de Apollolaan geweest. En daarbij staat 23 oktober 1944 altijd als de datum van de aanslag op hem aangegeven. Herbert Oelschlägel is gestorven bij die aanslag. Er begint iets te spoken in mijn hoofd: Ik heb de film Riphagen gezien en ook de vrij recente speurtochten naar Nazi's op History Chanel. Ik beseft dat sommige Nazi's hun dood geënceneerd hebben, als een soort toneelstuk. Terwijl er dan eigenlijk iemand anders in de kist lag, of iemand zelfs later ontsnapte uit de kist. Was dit bij hem ook het geval? Had hij stiekem contacten met de juwelen en diamantindustrie onderhouden na zijn dood? Tot 1946?

Ik probeer in het archief te kijken, maar praktisch gezien heb ik geen mogelijkheid om via internet in het archief te komen. Ik zal drie weken rondlopen met een grote vraag:

Zou deze notulist na 23 oktober 1944 nog genotuleerd hebben?